

РЕЦЕНЗИЯ

от проф. д-р Момяна Мартинова Гунева

по дисертационния труд за получаване на
научната и образователна степен „доктор” на тема

**„Престъпления против правосъдието в Република България”,
автор: Наталия Георгиева Иванова**

Област на висшето образование: 3. Социални, стопански и правни науки

Професионално направление: 3.6. Право

научна специалност: Наказателно право

1. Представеният дисертационен труд е в обем от 293 стр., като изложението обхваща увод (въведение), три глави и заключение, в което са обобщени основните изводи от изследването и са формулирани предложенията de lege ferenda, които авторът счита за уместно да направи. Към работата е приложен списък на използваната литература, който включва 78 източника – научни изследвания на български език и руски език, учебници и сборници съдебна практика, достъпни както като печатни издания, така и в електронен вид. Използваният научен апарат е коректно посочени в 209 бележки под линия.

Трудът е логично структуриран. В **уводната част** авторът определя актуалността и обществената значимост на избраната тема, които произтичат от нуждите на съдебната реформа, високата степен на обществена опасност на изследваните посегателства и необходимостта от адекватна реакция, както от страна на държавата, така и на обществото. На основата на определената от дисертантката цел на изследването тя формулира конкретни задачи, които последователно се стреми да изпълни:

- да изследва особеностите в структурата на отделните престъпни състави по на Раздел III от Глава VIII на Особената част на НК;

- да подложи на подробен и последователен анализ признаците на всеки един от съставите на недлъжностните и длъжностните престъпления против правосъдието, като се съпоставят законодателните решения в нашия НК с тези на законодателствата на Франция и Руската федерация;

- да разкрие някои проблеми при прилагането на нормите от Раздел III и да ги разграничи от сходни състави на престъпления, което би улеснило практическата квалификация на деянията;

- да анализира вида и особеностите на наказателните мерки, предвидени в санкционната част на отделните правни норми и да подложи на дискусия въпроса за ефективността на наказанията;

- да идентифицира пропуските и грешките в правната уредба на престъпленията против правосъдието и на тази основа да формулира конкретни предложения *de lege ferenda*.

Като своеобразен фундамент на изложението служи **глава първа**, в която на научен анализ е подложена системата на престъпленията против правосъдието. Интересен е избраният подход проблемите да бъдат поставени като се изхожда от спецификата на правосъдието като функция на държавата и като се разкрие непосредственото отрицателно отражение на престъпленията против правосъдието върху основни принципи на наказателния процес като принципа на обективната истина, официалното начало, неприкосновеност на личността, независимост на органите на наказателното производство, оценка на доказателствения материал по вътрешно убеждение.

Това позволява на автора да формулира обекта на престъпленията против правосъдието и да направи обобщен преглед на признаците на деянията от обективна и субективна страна. При разглеждане структурата на Раздел III дисертантката обосновава критерии за групиране на включените в него състави, като използва научните си заключения, за да обособи съдържанието на двете следващи глави.

Глава втора обхваща недлъжностните престъпления против правосъдието, сред които са такива посегателства като набедяването, лъжесвидетелството, даването на невярно заключение от експерт и личното укривателство, които не само предизвикват сериозен обществен резонанс, но и съвсем не са рядкост в практиката на правораздавателните органи. Изложението тук е балансирано, като се обръща внимание на всеки елемент от състава и се излагат както застъпваните в доктрината становища, така и позициите в практиката. Определено полезно практически е съпоставянето на съставите на престъпленията против правосъдието както помежду им – напр. набедяване – лъжесвидетелство, така и между престъпленията по Раздел III и други състави, с които разкриват известни общи черти. Стремежът, където това е възможно и логично, да се съпоставят решенията на нашия НК с чуждестранни законодателни

разрешения е не само интересно от познавателна гледна точка, но и служи като основа за допълнително осветляване на достойнствата или слабостите на съответните разпоредби.

Предмет на анализ в **глава трета** са длъжностните престъпления против правосъдието. Както с основание се отбелязва в труда, те не само се отличават с висока обществена опасност, но и чрез тях непосредствено се засягат основни принципи на правораздаването и се осъжда на провал самата идея на съдебната реформа. Избраният подход на изложение е същият като при глава втора – подробен анализ на отделните състави, съпоставки и отграничения.

В заключението в синтезиран вид са изложени най-съществените резултати от научното изследване, които включват обобщения относно обхвата на наказателноправната защита, нейните основни белези и недостатъци. Изводите са основата, която позволява да се формулират и конкретни предложения за усъвършенстване на наказателноправната уредба. Сред тях специално трябва да бъдат посочени предложението за обособяване на престъпленията против правосъдието в отделна глава в рамките на Особената част. Предложени са формулировки на съставите, които макар и не безспорни, могат да послужат като основа за ползотворна дискусия.

2. Основните достойнства на предложената за защита разработка могат да бъдат намерени в следните насоки:

На първо място - водещата теза, върху която е изграден дисертационният труд е тази за значението на правосъдието като функция на властта. Логично от тази позиция е представено отрицателното засягане на конституционно установените и залегнали и в НПК принципи на правораздаването. Това позволява обществената опасност на разглежданите посегателства да бъде разбрана в дълбочина, а не просто да бъде декларирана.

На второ място цялото изложение демонстрира сериозни познания в процесуалното право. Това придава тежест на труда и на направените изводи, тъй като материалната наказателноправна уредба визира прояви, непосредствено свързани с реализацията на процесуални по своя характер отношения.

На трето място следва да се посочи стремежът да се обвърже изследването с конкретните нужди на практиката, като са съпоставяни и отграничавани съставите на

престъпленията против правосъдието и такива състави, които разкриват известно сходство с тях. На тази основа са направени изводи, определено полезни практически.

На четвърто място - предложенията de lege ferenda заслужават внимание, тъй като биха допринесли за осъвременяването и разширяването на наказателноправната защита на правосъдието като функция на държавата. В тази насока особено искам да подчертая предложението за криминализиране на деянията, свързани с използване на електронни документи. Имайки предвид идеите за реализация на „електронно правосъдие“, които са достигнали до определена фаза на развитие, намирам идеята за крайно навременна и ще премахне (макар и само донякъде) впечатлението, че НК следва събитията и не е в състояние да ги изпревари.

Не на последно място интерес буди критичният преглед на санкционната част на нормите, предмет на обсъждане в труда, нещо, което би позволило да се избегнат определени дисбаланси ме жду степента на обществената опасност на деянието и тежестта на наказанието.

Изложеното показва, че представеният дисертационен труд отговаря на нормативните изисквания и демонстрира способността на автора му за самостоятелно и достатъчно задълбочено научно изследване.

В заключение - приемам изготвената от дисертантката справка за по-съществените приноси в представения за защита труд.

3. Кой са по-съществените грешки и пропуски в труда.

Може да се отбележи, че авторът формулира виждания, които са в противоречие с утвърдените до сега схващания в доктрината. Така на стр. 28-34, изследвайки обекта на престъпленията против правосъдието, докторантката излиза извън възприетите и утвърдени в наказателноправната наука понятия за „родов/групов“ – „непосредствен“ и „конкретен“ обект, без обаче да посочи и аргументира своето разбиране, а с това лишава разработката си от значим принос в теорията. Същото може да се каже и за твърдението на стр. 85-6 относно съдържанието на понятията за материални и формални престъпления. Приемайки, че макар и в състава на набедяването при условията на чл. 286, ал. 1 да не е включено настъпването на общественоопасни последици престъплението е резултатно, тъй като на практика настъпват неблагоприятни изменения, тя изцяло отрича принципно положение в науката. Трябва да се отбележи, че развитата за първи път у нас още преди близо 90 години теза, че всички престъпни деяния предизвикват отрицателни изменения, просто в отделни

случаи те са посочени в състава (материални престъпления), а в други – не (формални престъпления или на просто извършване) е нещо, с което нашата наука трябва да се гордее и оборването на това положение не следва да се извършва с аргумента „не е така, защото не е така”. Нещо повече – на стр. 110 авторът приема, че лъжесвидетелството е престъпление на просто извършване. На фона на разсъжденията във връзка с набедяването не би било зле да посочи каква разлика вижда в общественотоопасните последици между лъжесвидетелството и набедяването, за да може убедително да поддържа, че първото престъпление е на просто извършване, а второто – материално. Подобен упрек може да се отправи и към въведените от дисертантката на редица места в текста понятия „обективен” и „субективен” състав, с което се разкъсва единното понятие за състав на престъплението.

Не би следвало да се отмени и твърдението (напр. на стр. 87, 116, 147) – „Деецът реализира престъпните си намерения в състояние на пряк умисъл”, което не мога да коментирам поради неразбиране на авторската идея да приеме субективното отношение като „състояние”.

Може да се види, че склонността на дисертантката към помпозни фрази и не особено уважителното отношение към езика на правото и българския език, често водят не само до празнословие, но и до неясни изречения, които не улесняват проследяването на авторската мисъл.

Заслужава си да се спомене, че наистина в по-голямата си част нормите на Раздел III са насочени към защита на наказателното производство от момента, в който може да бъде образувано до етапа на привеждане в изпълнение на влязлата в сила присъда, но двете недлъжностни престъпления против правосъдието – лъжесвидетелството и даването на невярно заключение от експерт – са много по-често извършвани в рамките на гражданския процес, докато авторът ги разглежда предимно на фона на наказателното производство.

Някои въпроси са останали извън вниманието на дисертантката, а решаването им, или поне задълбоченото им анализиране, би имало съществено значение за практиката – даването на невярно заключение по непредпазливост е само маркирано като законова възможност, без да е сериозно обсъдено. Интерес би представлявало и евентуално изложение как следва, ако въобще това е възможно, да се квалифицира отказът от даване на показания, когато свидетелят **няма право** по закон да се откаже да свидетелства. Въпросът не е без практическа стойност в съвременните условия.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Считам, че предложеният дисертационен труд отговаря на изискванията, посочени в чл. 6, ал. 6 на Закона за развитие на академичния състав в Република България, поради което давам положително заключение и предлагам на основание чл. 10, ал. 1 от същия закон на **Наталия Иванова Георгиева** да бъде присъдена образователната и научна степен „доктор”.

гр. София,
28. септември 2015 г.

Изготвил становището:

проф. д-р М.Гунева